

Minulost a budoucnost zákonného pojištění za pracovní úrazy

Pro život jaký je

Mgr. Radek Řezanka

15.5.2015

Agenda

- ▶ 1) Historický vývoj
- ▶ 2) Vývoj v Evropě
- ▶ 3) Deficit
- ▶ 4) Dostupnost dat
- ▶ 5) Náměty pro budoucnost - "politická matematika"

Agenda

- ▶ **1) Historický vývoj**
- ▶ 2) Vývoj v Evropě
- ▶ 3) Deficit
- ▶ 4) Dostupnost dat
- ▶ 5) Náměty pro budoucnost - "politická matematika"

Historie

- ▶ Prazáklady na území ČR – středověk (hornictví).
- ▶ 19.století – vznik úrazového pojištění.
- ▶ První zavedení systému povinného pojištění pro případ úrazu a nemoci z povolání – 1884 – Německo, následovalo Rakousko-Uhersko (zákonem č. 1/1888 ř. z., o pojišťování dělníků pro případ úrazu, z 28. prosince 1887) - dělníci a výkonní úředníci zaměstnaní v továrnách a hutích, v dolech na nevyhrazené nerosty, v loděnicích, ve skladištích a lomech, jakož i v zařízeních k těmto podnikům příslušejících.
- ▶ Úrazové pojištění prováděly zvláštní pojišťovny, které byly zřízeny k tomuto účelu a které se zakládaly na zásadě vzájemnosti.

Historie v ČR (do roku 1948)

- ▶ Do 1948 – úrazové pojišťovny, pokladny a fondy.
 - ▶ Nadřízeným byl ministr pro vnitřní věci
 - ▶ Třídy nebezpečnosti podle úrazových statistik, revidovány každých 5 let.
 - ▶ Pojistné záviselo na výdělku pojištěnce.
 - ▶ Financování na bázi kapitálové hodnoty (dle pojistně matematických zásad).
 - ▶ Výši rezervního fondu pojišťovny určoval ministr vnitra.
- ▶ Náhrady formou důchodu (od 5.týdne).
- ▶ Zákon č.99/1932 Sb. – právní úprava odškodnění nemocí z povolání.

Historie v ČR (od 1948)

- ▶ Zákon č.99/1948 Sb. O národním pojištění.
- ▶ Upravoval sociální pojištění
 - ▶ nemocenské (pojištění pro případ nemoci a mateřství),
 - ▶ důchodové pojištění
 - ▶ pro případ stáří, invalidity, úmrtí živitele a jeho úrazu.
 - ▶ **Fondové hospodaření převedeno na průběžné financování prostřednictvím státního rozpočtu.**
- ▶ 1956 – sociální zabezpečení rozděleno na nemocenské pojištění a sociální zabezpečení.
 - ▶ Zabezpečení při pracovním úrazu či nemoci z povolání se nadále dělo ve dvou větvích dvěma různými formami:
 - ▶ v oblasti sociálního pojištění formou různých zvýhodnění v dávkových formulích,
 - ▶ v oblasti pracovně právní formou úpravy náhrady škody.

Historie v ČR (od 1956)

- ▶ Zákon o nemocenském pojištění platil až do 31.12.2008.
- ▶ Zákon č. 58/1956 Sb., o náhradě škody za pracovní úrazy a náhradě nákladů léčebné péče a dávek nemocenského pojištění a důchodového zabezpečení.
- ▶ Zásadní změnou byla změna charakteru odškodnění pracovních úrazů a nemocí z povolání nikoliv ze systému pojištění, ale zaměstnavatelem na občanskoprávních principech. Tím se vlastně institut úrazového pojištění zaměstnanců z naší právní úpravy odstranil.

Historie v ČR (po roce 1989)

- ▶ Počínaje rokem 1990 se začalo prosazovat pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnancům při plnění pracovních povinností nebo v přímé souvislosti s ním.
- ▶ Pojištění této odpovědnosti pro začínající soukromé podnikání zařazeno do zákona č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů. Tato úprava v podobě zákonného pojištění platila od 1. 5. 1990 do 31. 12. 1991. Pojištění prováděla Česká státní pojišťovna.
- ▶ Od 1. 1. 1992 bylo zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), zavedeno povinné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání, které se však týkalo pouze omezeného sektoru ekonomických činností.

Historie v ČR (po roce 1989)

- ▶ S účinností od 1. 1. 1993 byla provedena zásadní koncepční změna v úpravě pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, neboť byl zaveden princip zákonného pojištění této odpovědnosti zaměstnavatele.
- ▶ Zákonem č. 37/1993 Sb., o změnách v nemocenském a sociálním zabezpečení a některých pracovněprávních předpisů, bylo provádění zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (dále jen „zákonné pojištění“) svěřeno určeným pojišťovnám.
- ▶ V roce 1992 se jednalo o dvě pojišťovny: Českou pojišťovnu, a.s., a Kooperativu, československou družstevní pojišťovnu, a.s.
- ▶ Od roku 1993 se jednalo o tři pojišťovny: vedle České pojišťovny, a.s., to byly Kooperativa, družstevní pojišťovna, a.s., a Kooperativa, moravskoslezská družstevní pojišťovna, a.s.

Historie v ČR (vývoj legislativy)

- ▶ Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů obsahuje úpravu pojištění zaměstnanců pro případ újmy na zdraví při pracovním úrazu a nemoci z povolání.
- ▶ Tento zákon byl přijat již v roce 2006, avšak dosud nenabyl účinnosti.
- ▶ Zákonem č. 218/2007 Sb. byla jeho účinnost odložena z původního data 1. ledna 2008 na 1. leden 2010.
- ▶ Zákonem č. 282/2009 Sb. došlo k odložení účinnosti na 1. leden 2013.
- ▶ Podle zákona č. 463/2012 Sb. má dojít k nabytí účinnosti 1. ledna 2016.

Historie v ČR (současný stav)

- ▶ Nedostatkem současné právní úpravy je to, že nejsou k dispozici prostředky na prevenci a rehabilitaci – od roku 1993 nejsou uvolňovány z vybraného pojistného, neboť chybí platná a účinná právní úprava. Opakovaným odkládáním účinnosti zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, již sedm let **není jinou právní úpravou zajištěno uvolnění finančních prostředků z „přebytku“ vybraného pojistného na prevenci a rehabilitaci pracovních úrazů a nemocí z povolání a k realizaci souvisejících priorit Národní politiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ČR.**
- ▶ Doplnujícím právním předpisem k výše uvedené zákonné úpravě je vyhláška Ministerstva financí č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů. **Tuto úpravu lze považovat za rozpornou, neboť obsahuje práva a povinnosti, která nemají oporu v zákonné úpravě, resp. zmocnění k vydání vyhlášky je velmi obecné.**

Historie v ČR (budoucnost)

- ▶ Součástí novely v PS je návrh na zrušení zákona č.266/2006 Sb.
- ▶ Schválením zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců **se měl dosavadní systém odškodňování pracovních úrazů opustit a zavést dávkový systém sociálního pojištění.**
- ▶ Přípravné práce na tvorbě tohoto zákona zahájilo Ministerstvo financí za spolupráce MPSV. V lednu 2013 byl Ministerstvem financí zpracován návrh paragrafovaného znění zákona. Následně vláda usnesením č. 221 ze dne 27. března 2013 na návrh Ministerstva financí **rozhodla o zrušení tohoto úkolu**, a proto nebyly práce dokončeny.

Agenda

- ▶ 1) Historický vývoj
- ▶ **2) Vývoj v Evropě**
- ▶ 3) Deficit
- ▶ 4) Dostupnost dat
- ▶ 5) Náměty pro budoucnost - "politická matematika"

Právní základ

- ▶ Evropské právní akty nebrání provozování soukromého pojištění pro případ pracovního úrazu.
- ▶ Článek 55 směrnice Rady 92/49/EHS ze dne 18.6.1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění).
- ▶ Převzato do směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25.11.2009.

Zahraničí

- ▶ V zásadě 3 systémy.
 - ▶ Privatizovaný.
 - ▶ Veřejné (např. Francie, Itálie, Rakousko, Německo).
 - ▶ Smíšené – kombinace předchozích
 - ▶ veřejný systém poskytuje definovanou minimální úhradu a zbytek odpovědnosti zaměstnavatele je řešen soukromým pojištěním nebo
 - ▶ soukromí pojistitelé nabízejí jen doplňkové pojištění nebo
 - ▶ privatizovány jsou jen pracovní úrazy, nikoli nemoci z povolání.

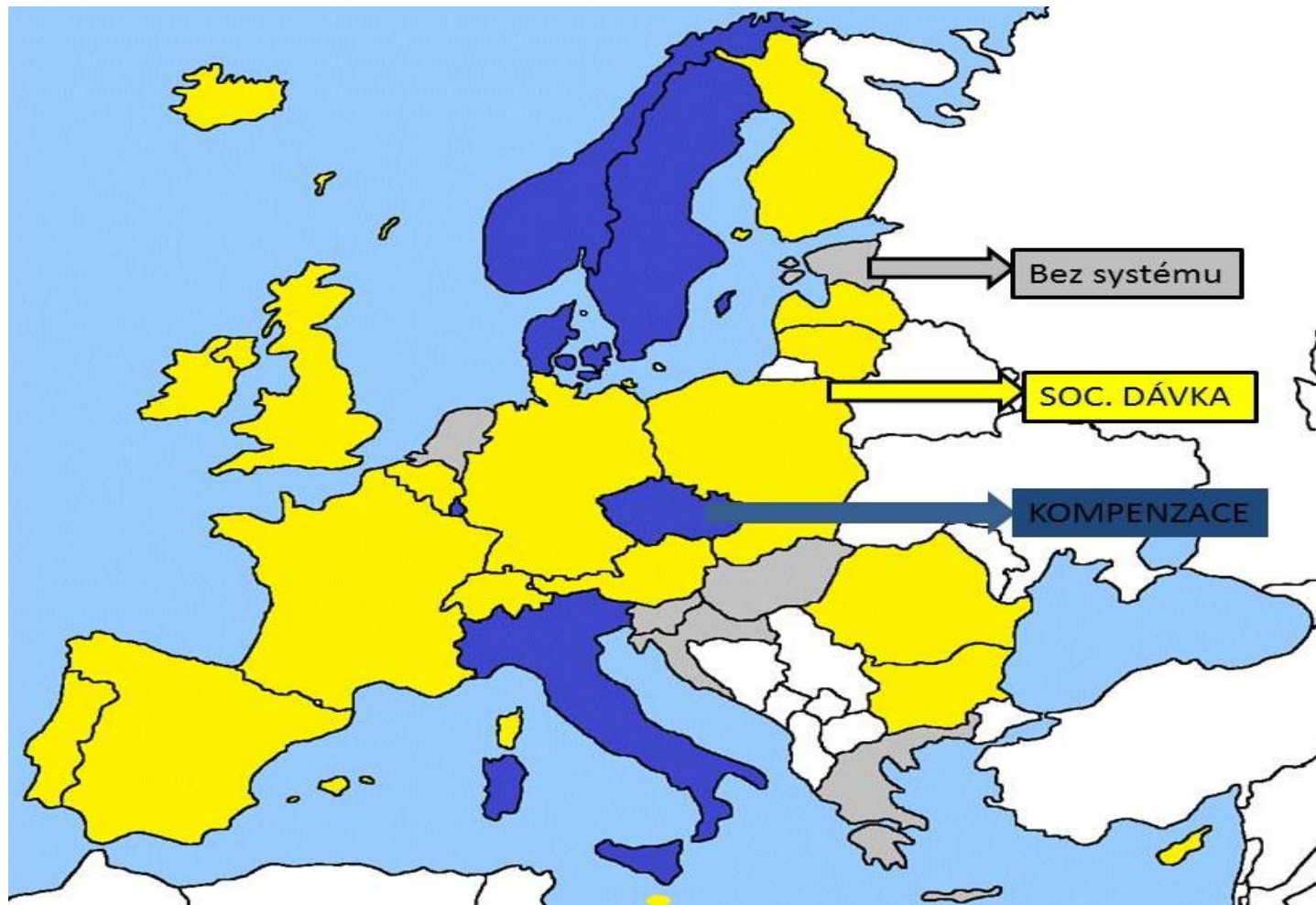
Systémy úrazového pojištění v mezinárodním srovnání

- ▶ 3 charakteristiky
 - ▶ (i) v případě trvale snížené (pracovní) schopnosti z důvodu pracovního úrazu či nemoci z povolání poskytuje plnění ve formě:
 - ▶ předem definované (sociální) dávky
 - ▶ kompenzace ztráty na výdělku,
 - ▶ (ii) je financován:
 - ▶ průběžně (PAYGO)
 - ▶ kapitálově
 - ▶ kombinací průběžné a kapitálové složky,
 - ▶ je spravován:
 - ▶ státní či veřejnosprávní institucí
 - ▶ soukromou institucí.

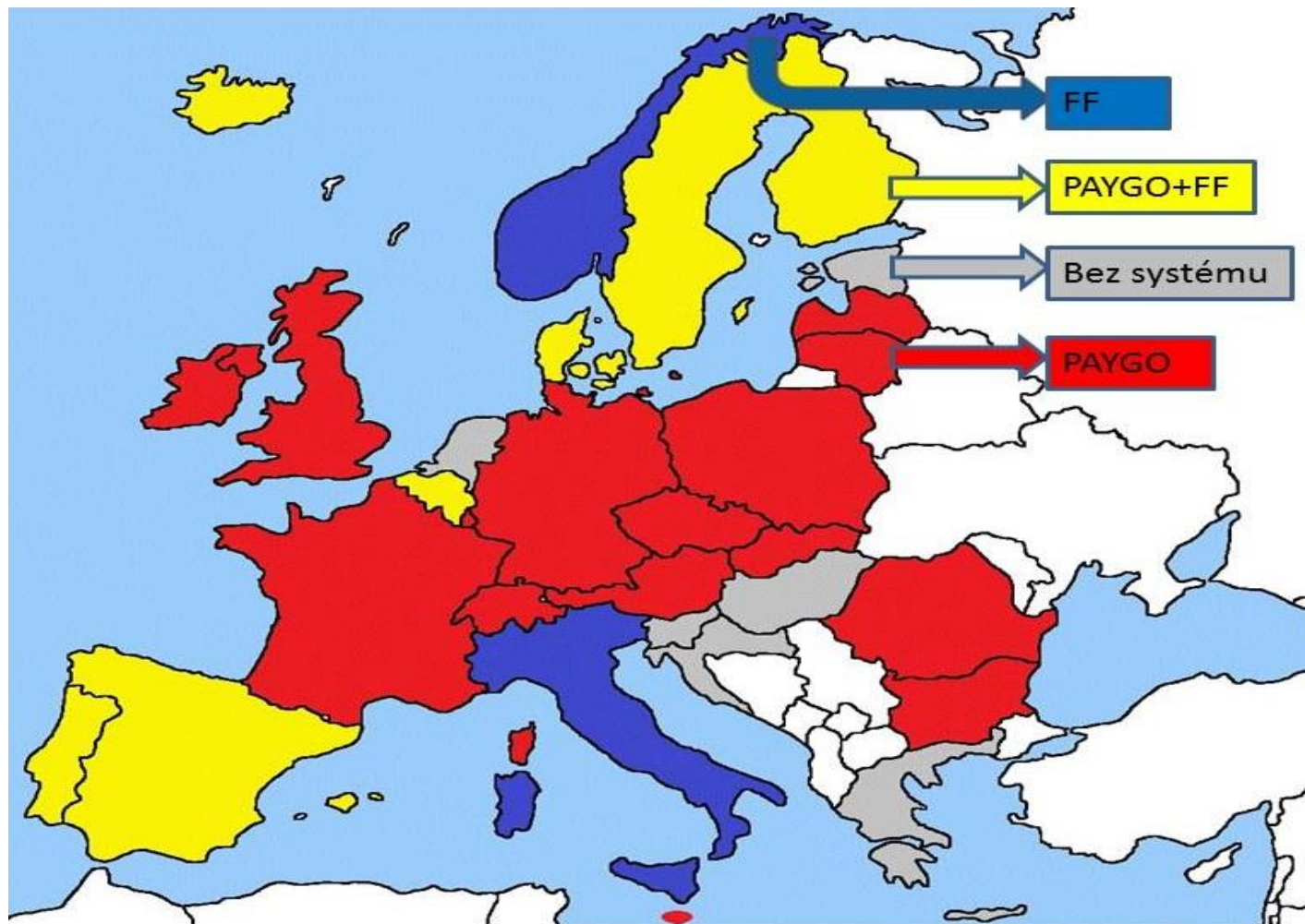
Systémy úrazového pojištění v mezinárodním srovnání

- ▶ 3 charakteristiky
 - ▶ (i) v případě trvale snížené (pracovní) schopnosti z důvodu pracovního úrazu či nemoci z povolání poskytuje plnění ve formě:
 - ▶ předem definované (sociální) dávky
 - ▶ **kompensace ztráty na výdělku**
 - ▶ (ii) je financován:
 - ▶ **průběžně (PAYGO)**
 - ▶ kapitálově
 - ▶ kombinací průběžné a kapitálové složky
 - ▶ je spravován:
 - ▶ státní či veřejnosprávní institucí
 - ▶ **soukromou institucí**

Forma plnění

Způsob financování

The map illustrates the distribution of social security systems across Europe. The legend indicates three categories:

- SOUKROMÁ** (Private): Represented by blue shading. Countries include Iceland, Norway, Sweden, Finland, Denmark, and the United Kingdom.
- STÁTNÍ/VEŘ.** (State/Public): Represented by yellow shading. Countries include Ireland, France, Germany, Poland, Czech Republic, Slovakia, Austria, Hungary, Switzerland, Italy, Spain, Portugal, Greece, and Cyprus.
- Bez systému** (No system): Represented by grey shading. Countries include Luxembourg, Ireland, Malta, and several countries in Eastern Europe and the Balkans.

Příklady privatizovaných systémů

- ▶ Velké Británie – aktuálně platný zákon od 1969.
 - ▶ Pracovní úraz zahrnuje i mentální „poranění“ a nervové šoky.
- ▶ Finsko – od 1948 (několikrát novelizovaný).
 - ▶ Zahrnuje i úraz na cestě do práce i z práce.
- ▶ Norsko – od 1989.
 - ▶ Úhradu nároku za nepojištěného zaměstnavatele určuje král.
- ▶ Belgie – od 1972.
 - ▶ Povinné pro soukromý sektor, dobrovolné pro veřejný sektor.
- ▶ Dánsko – od 1999.
 - ▶ Nemoci z povolání vyčleněny do samosprávné instituce.
- ▶ Portugalsko – od 1997.
 - ▶ Pracovní úraz je v odvětví „Úraz“, nikoliv „Odpovědnost“.

Klady/zápory privatizovaných systémů

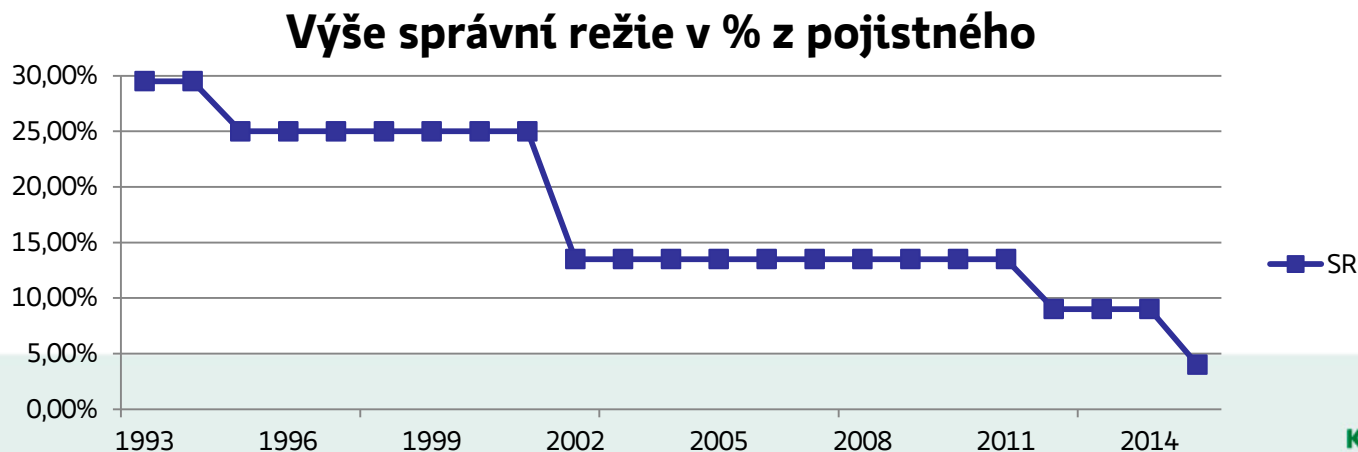
- ▶ + schopnost adaptace na změny v pracovním prostředí
 - ▶ + schopnost adaptace na vývoj v oblasti precedenčního práva
 - ▶ + pozitivní vliv konkurence na průběh likvidace škod
 - ▶ + zkvalitňování systému na základě zkušeností pojistitele s likvidací škod apod.
-
- ▶ - rozdíly v podmínkách mezi pojistiteli
 - ▶ - tlak konkurence na snižování sazeb – riziko úpadku
 - ▶ - žádná garance kontinuity apod.

Agenda

- ▶ 1) Historický vývoj
- ▶ 2) Vývoj v Evropě
- ▶ **3) Deficit**
- ▶ 4) Dostupnost dat
- ▶ 5) Náměty pro budoucnost - "politická matematika"

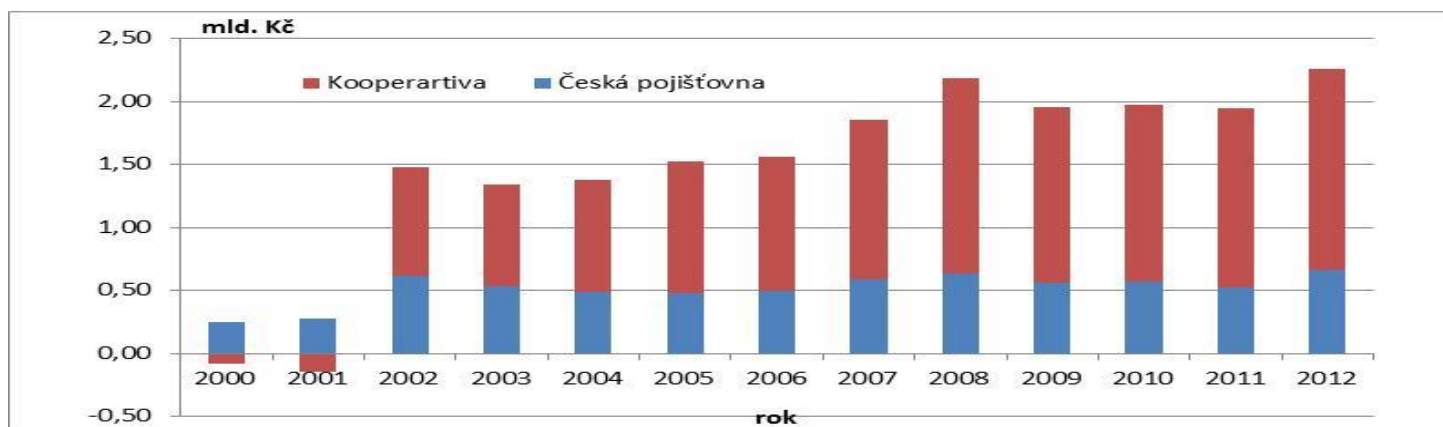
Finance ve 125

- ▶ + přijaté pojistné
- ▶ + vymožené regresy od viníků
- ▶ - výplata škod (prvotní)
- ▶ - výplata škod (renty)
- ▶ - správní režie
- ▶ -----
- ▶ +/- odvod do SR / refundace ze SR

Odvedené prostředky do SR

- Vývoj rozdílu mezi příjmy a výdaji u Kooperativy a České pojišťovny.

- Správní výdaje u obou pojišťoven z přijatého pojistného od 2015 činí 4%.

Dopady aktuální legislativy

- ▶ Systém PAYGO – aktuální pojistné hradí aktuální výplaty. Kde vzít prostředky na budoucí výplaty?
- ▶ Netvoří se „RBNS“, přebytek pojistného pohlcen v SR.
- ▶ Stanovení odhadu výše závazků na již známé renty.
- ▶ Výše pojistného stanovena vyhláškou, která sice je členěna dle OKEČ (členění ekonomických činností bylo převzato z Odvětvové klasifikace ekonomických činností zpracované Českým statistickým úřadem) – je to dostatečné? Prakticky je 8 sazeb na více než 100 činností.
- ▶ Stanovení IBNR – principiálně se o ní neuvažuje.

Přehled nároků

- ▶ Poškozenému zaměstnanci dle §369 odst.1 zákoníku práce náleží:
 - ▶ náhrada za ztrátu na výdělku
 - ▶ po dobu PN (výdělek – nemocenská)
 - ▶ i po skončení PN (V – D – M),
 - ▶ náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění,
 - ▶ náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením,
 - ▶ náhradu za věcnou škodu.
- ▶ V případě úmrtí následkem pracovního úrazu dle §375 odst.1 zákoníku práce zaměstnavatel poskytne:
 - ▶ náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením,
 - ▶ náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem,
 - ▶ náhradu nákladů na výživu pozůstalých,
 - ▶ jednorázové odškodnění pozůstalých,
 - ▶ náhradu věcné škody.

Situace v ČR (1)

- ▶ Podle účinné právní úpravy je ochrana zaměstnanců před dopady pracovních úrazů a nemocí z povolání konstruována jako zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.
- ▶ Podstata tohoto zákonného pojištění spočívá v tom, že zaměstnavatelé zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance jsou pro případ své odpovědnosti za škodu způsobenou pracovním úrazem ze zákona pojištěni u České pojišťovny a. s., pokud s ní měli sjednáno pojištění odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu k 31. 12. 1992, ostatní zaměstnavatelé jsou ze zákona pojištěni u Kooperativy.

Situace v ČR (2)

- ▶ Zaměstnavatel má na základě této právní úpravy právo, aby za něho příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce.
- ▶ **Financování současného systému je průběžné** a finanční rozdíly mezi výnosy a náklady pojišťoven (České pojišťovny a.s. a Kooperativa pojišťovny, a.s.) jsou převáděny do státního rozpočtu (ročně v řádu jednotek miliard Kč).
- ▶ Bilance nezohledňují ovšem budoucí výplaty náhrad, zejména rent z již v minulosti přiznaných plnění.

Situace v ČR (3)

Rok 2012	Česká pojišťovna a.s.	Kooperativa, pojišťovna a.s.	Celkem
Výnosy			
Přijaté pojistné	1 320 017	5 088 077	6 408 094
výnosy z přijatého pojistného	2 288	9 859	12 147
Náklady			
pojistná plnění	541 688	3 046 128	3 587 816
správní režie	118 802	457 927	576 729
Rozdíl mezi výnosy a náklady	661 815	1 593 881	2 255 696
Pojistná plnění/přijaté pojistné	41%	60%	56%

Situace v ČR – přehled hospodaření

Ukazatel	Přijaté pojistné celkem	Výnosy z přijatého pojistného	Výnosy celkem	Vyplacená pojistná plnění	Majetková újma z pojistného plnění	Správní režie celkem	Náklady celkem spotřebované	Rozdíl mezi výnosy a náklady (příjem stát. rozpočtu)	Podíl pojistného o plnění na přijatém pojistném
	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	%
1993	1 165 052	16 153	1 181 205	85 517	0	343 690	429 207	751 998	7,34
1994	1 407 743	30 735	1 438 478	337 417	0	415 287	752 701	685 777	23,97
1995	1 656 545	27 626	1 684 171	588 318	0	432 667	1 020 985	663 186	35,51
1996	1 922 189	31 161	1 953 350	885 813	1 266	480 548	1 367 627	585 723	46,08
1997	2 151 288	31 905	2 183 195	1 180 016	12 735	537 822	1 730 573	452 621	54,85
1998	2 281 946	34 276	2 316 222	1 460 300	19 433	570 487	2 050 230	265 992	63,99
1999	2 356 013	15 295	2 371 308	1 650 799	0	589 004	2 239 803	131 505	70,07
2000	2 402 173	12 949	2 415 122	1 639 839	2 323	600 543	2 242 705	172 417	68,26
2001	2 618 722	26 996	2 645 718	1 849 074	3 146	654 680	2 506 900	138 818	70,61
2002	4 067 310	39 020	4 106 330	2 079 224	2 259	549 087	2 630 570	1 475 760	51,12
2003	4 297 011	36 021	4 333 032	2 415 953	0	580 097	2 996 050	1 336 982	56,22
2004	4 550 996	32 481	4 583 477	2 595 634	0	614 385	3 210 019	1 373 458	57,03
2005	4 859 277	30 393	4 889 670	2 713 900	0	656 002	3 369 902	1 519 768	55,85
2006	5 199 571	33 039	5 232 610	2 973 255	0	701 942	3 675 197	1 557 413	57,18
2007	5 675 928	45 086	5 721 014	3 098 801	0	766 251	3 865 052	1 855 962	54,60
2008	6 222 365	73 127	6 295 492	3 269 080	0	840 019	4 109 099	2 186 393	52,54
2009	6 139 931	37 037	6 176 968	3 397 763	0	828 891	4 226 654	1 950 314	55,34
2010	6 094 095	17 728	6 111 823	3 317 664	0	822 703	4 140 367	1 971 456	54,44
2011	6 285 543	15 190	6 300 733	3 502 693	0	848 548	4 351 241	1 949 492	55,73
2012	6 408 094	12 147	6 420 241	3 587 816	0	576 729	4 164 545	2 255 696	55,99
2013	5 112 938*			3013451*					
Celkem									

Situace v ČR – přehled škod

Ukazatel	Celkový počet škod hlášených k vyřízení v kalendář. roce (bez rent)	Vyplacená pojistná plnění						Renty				
		a) ztráta na výdělků po dobu pracovní neschopnosti	b) bolestné	c) ztížení společenského uplatnění	d) věcné škody	e) náklady spojené s pohřbem	g) jednorázové odškodnění pozůstalých	Celkový počet rent v evidenci	a) ztráta na výdělků po ukončení pracovní neschopnosti	b) náhrada nákladů na výživu pozůstalých	Průměrná měsíční renta	Podíl vyplacených rent na celkovém vyplaceném pojistném plnění
	ks	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	ks	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč
1993	36 466							-				
1994	87 286							1 295				
1995	103 392							2 693				
1996	113 481							4 344				
1997	114 053							5 800				
1998	110 659							7 558				
1999	104 135							8 645				
2000	91 566							9 865				
2001	90 639							10 732				
2002	89 584							11 471				
2003	81 215							12 107				
2004	83 443							12 987				
2005	83 290							13 135				
2006	82 233							13 438				
2007	76 841							13 895				
2008	76 476	1 817 130	287 622	305 852	20 152	9 411	11 000	14 101	1 817 130	44 151	11 000	56,94
2009	58 917	1 963 191	254 986	289 591	23 972	9 506	11 864	14 151	1 963 191	51 439	11 864	59,29
2010	54 779	1 956 457	237 109	264 424	25 327	9 362	11 734	14 257	1 956 457	51 080	11 734	60,51
2011	56 720	2 062 594	248 726	285 422	29 103	9 886	12 347	14 284	2 062 594	53 774	12 347	60,42
2012	54 273	2 096 324	248 623	301 096	46 003	10 859	12 387	14 490	2 096 324	57 484	12 387	60,03
2013												
Celkem												

Deficit – odhad k 31.12.2012

Výpočty a odhady byly provedeny na rentách registrovaných k 31. 12. 2012.

Výše RBNS byla spočítána u ztrát na výdělku – použita byla aktuální zlomová výpočetní pomůcka ČKP pro výpočet RBNS na renty (pro rok 2012). Její parametry jsou následující:

Roky	Valorizace mezd	Valorizace důchodů	Finanční zhodnocení
2013 - 2014	3,0%	1,0%	2,0%
2015 - 2024	5,0%	2,0%	2,0%
od 2025	4,0%	4,0%	2,0%

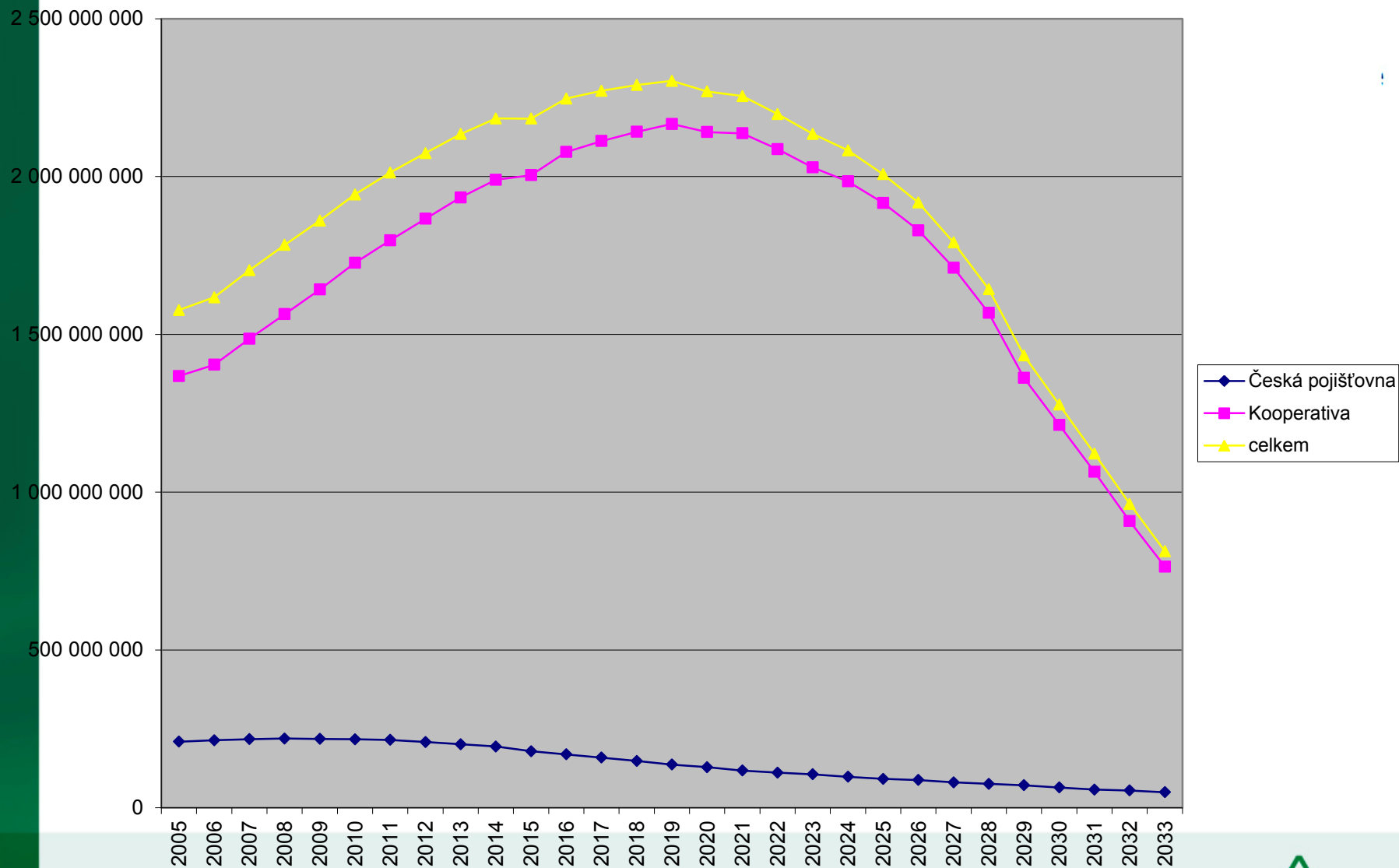
KOOPERATIVA + ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Výpočty a odhady byly provedeny na rentách registrovaných k 31. 12. 2012.

Přehled rezerv na PU vzniklé do 31. 12. 2012 **(za předpokladu stejné metodiky v Koop i v ČP):**

IBNR + RBNS na prvotní odškodnění	3 927 423 529
IBNR na renty	16 106 721 741
RBNS na renty	41 054 201 897
Celkem	61 088 347 167

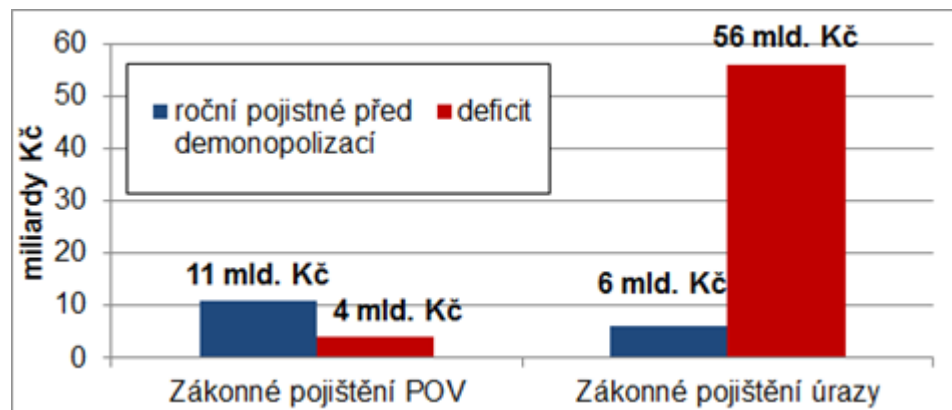
Porovnání očekávané doby výplat

Přestávka

Deficit

► Porovnání deficitu z MTPL a 125

► Rizika

- nejistota v odhadu závazků (jde o renty) – jsou dlouhodobé,
- posuny v zařazování poškozených podle stupně invalidity s výraznými dopady na výši rent,
- přechod české „levné“ domácí péče o poškozené ke drahým profesionálním službám u vážněji poškozených,
- pozdní hromadné hlášení dosud neznámých nebo neuznávaných nároků, jako to ve světě bylo např. v případě tzv. azbestózy apod.

Historické stavy

mil. Kč

2011: IBNR a RBNS na renty vzniklé do 2014

KOOP	2012	2011	2010	2008	2007
aktivních rent	10 007	9 402	9 468	9 927	9 986
prvotní (nediskont)	3 677 423 529	1 722 256 169	1 722 256 169		
IBNR (diskont 2%)	11 276 721 741	7 784 375 165	2 121 772 781		
RBNS (diskont, včetně výživ)	39 354 201 897	40 126 149 967	38 966 871 606	42 507 974 897	44 379 953 952
celkem	54 308 347 167	49 632 781 300	42 810 900 555		

ČP	2012
IBNR + RBNS na prvotní odškodnění	250 000 000
IBNR na renty	4 830 000 000
RBNS na renty	1 700 000 000
Celkem	6 780 000 000

Údaje z jednotlivých let nejsou porovnatelné!

Současný právní stav v ČR

- ▶ **Současný stav právní úpravy** v oblasti zabezpečení při pracovním úrazu či nemoci z povolání není vyhovující, neboť:
 - ▶ platí a je účinný zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který převzal provádění odškodňování pracovních úrazů z předchozího zákoníku práce,
 - ▶ **zároveň platí zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců (ZÚP), který,** pokud nedojde k legislativním změnám, nahradí úpravu obsaženou v zákoníku práce a bez dostatečných důvodů **přinese zásadní změnu systému odškodňování pracovních úrazů.**

Možnosti vývoje v ČR

- ▶ 4 varianty
- ▶ Varianta 1 - Privatizace.
- ▶ Varianta 2 – Ponechání stávajícího systému provozovaného více pojišťovnami.
- ▶ Varianta 3 – Ponechání stávajícího systému provozovaného ČSSZ.
- ▶ Varianta 4 – Zřízení nového subjektu – úrazová pojišťovna.

Varianty řešení PS ČAP

- ▶ Varianta 1: Vytvoření analogie ČKP, s financováním „starých závazků“ státem.
 - ▶ Tato varianta by přicházela v úvahu jedině tehdy, kdyby se zákonné pojištění úrazu transformovalo v komerční povinně smluvní pojištění.
- ▶ Varianta 1b: Vytvoření analogie ČKP, s částečným financováním „starých závazků“ členskými pojišťovnami.
- ▶ **Jedná se o úvahu čistě teoretickou.**
 - ▶ Financování by bylo zajištěno několika způsoby: počátečním či postupným vkladem (domnívám se, že zde by měl rozhodně figurovat stát, neboť dosavadní systém vygeneroval „zisk“ cca 28 mld. Kč = částka odvedená do státního rozpočtu Českou pojišťovnou a Kooperativou za roky 1993 až 2014)

Varianty řešení PS ČAP

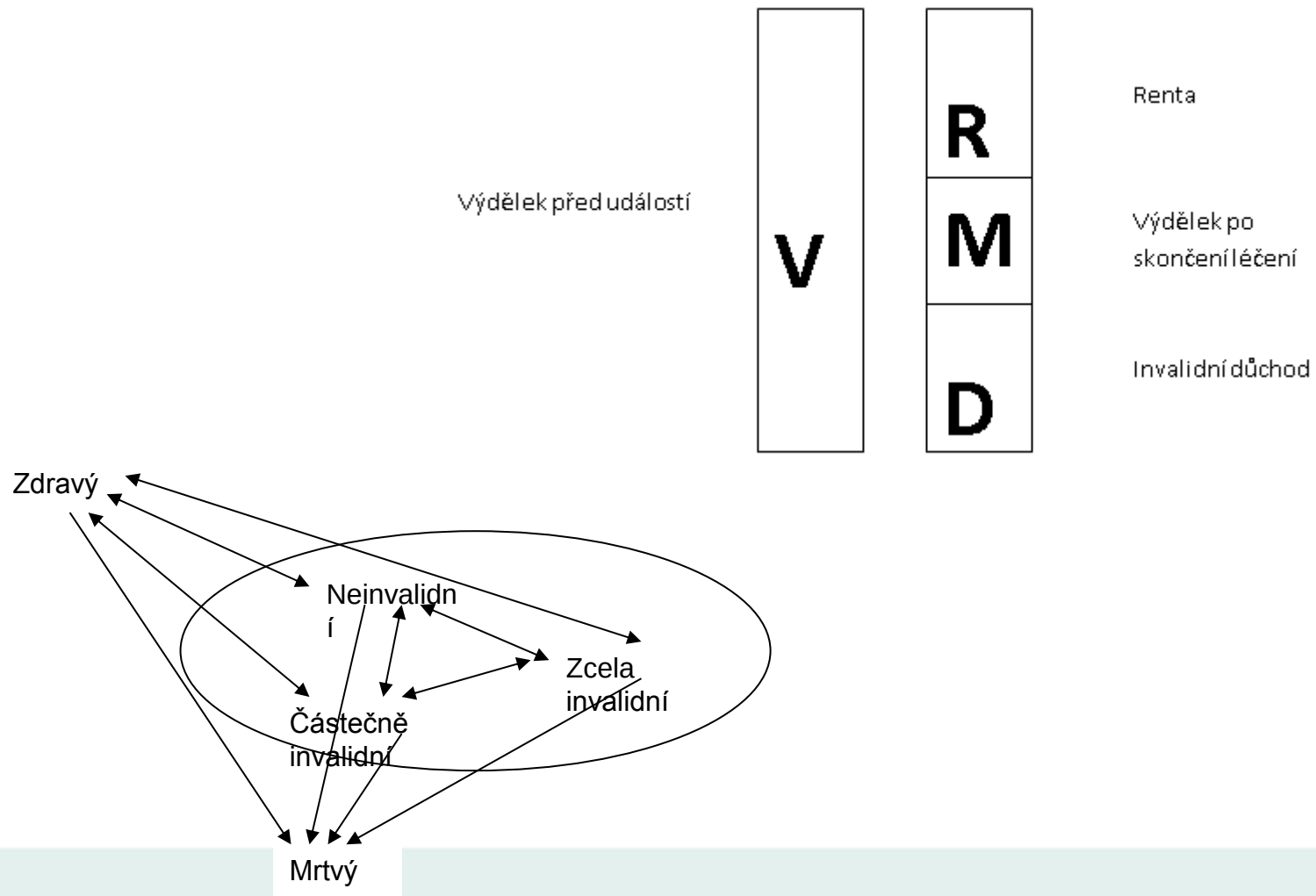
- ▶ Varianta 2: Přenechání existujících závazků ve správě pojišťovny.
- ▶ Varianta 2b: Přenechání likvidace dosavadních nahlášených závazků dosud určeným pojišťovnám s přímým financováním státu.
 - ▶ Převáděla by se „likvidace rezervy IBNR“.
- ▶ Varianta 3: Převod závazků do agendy státu.
- ▶ Co se financování u varianty 1b týče (finanční spoluúčast pojišťoven), je důležité zmínit, že v případě nutnosti financování prostřednictvím pojistného může dojít k jeho skokovému navýšení až o 60%. – politicky neprůchodné (tripartita, odbory, zaměstnavatelé).

Alternativy financování deficitu

- ▶ Snížit o odvedené částky do SR za celou historii.
- ▶ Na zbytek emitovat státní dluhopisy.
- ▶ Kapitalizovat renty – nutno zákonem umožnit variantu jednorázového vyrovnání.

(Diplomová práce – D. Čermák (2005)).

Kapitalizace rent (1)

Kapitalizace rent (2a)

- ▶ Budeme uvažovat stavový model se stavy
 - ▶ zdravý (Z),
 - ▶ neinvalidní (NI),
 - ▶ částečně invalidní (CI)
 - ▶ a plně invalidní (I).
- ▶ Částečně invalidní člověk pobírá částečný invalidní důchod, plně invalidní pak dostává plný invalidní důchod. Dalším stavem je neinvalidní člověk (NI), kdy je prokázáno poškození a musí být přiznána renta. Posledním stavem je mrtvý (M), kdy může být dále vyplácena sirotčí renta, vdovská renta či náklady na školné.
- ▶ K ukončení výplaty renty bude docházet vlivem reaktivace (tj. přechodem do stavu zdravý). Po úmrtí poškozeného může být ještě vyplácena renta pozůstalým. K úplnému ukončení výplaty renty tedy doje ve chvíli, kdy na ni ztratí nárok jak poškozený, tak pozůstalí.

Kapitalizace rent (2b)

- ▶ Přejchod mezi jednotlivými skupinami bude popsán pomocí pravděpodobností přechodu.
- ▶ Pro model budeme předpokládat následující zjednodušující předpoklady
 - ▶ Jedná se o uzavřenou populaci bez vnějších vstupů a výstupů.
 - ▶ Přechody mezi jednotlivými stavy probíhají v ročních intervalech, během jednoho roku je možný pouze jeden přechod.
 - ▶ Pravděpodobnost přechodu mezi jednotlivými skupinami závisí pouze na těchto skupinách a na věku pojištěné osoby.
 - ▶ Označme l_x dekrementní řád uvažované populace, kde l_x je počet jedinců ve věku x . Podle zvoleného modelu se celkový počet jedinců bude rozpadat do jednotlivých skupin, pak tedy označíme $l_x^{\text{zdravý}}$ (také l_x^Z) počet jedinců, kteří jsou aktivní ve věku x . Obdobně i pro ostatní stavy.

Kapitalizace rent (2c)

- ▶ Ve zvoleném modelu bude platit následující vztah:

$$l_x = l_x^Z + l_x^{NI} + l_x^{CI} + l_x^I$$

- ▶ Většinou se klade: $l_{x_0}^Z = l_{x_0}$, $l_{x_0}^{NI, CI, I} = 0$, kde x_0 značí kořen úmrtnostní tabulky. x_0 se volí jako 0 nebo např. jako 15.

Kapitalizace rent (2d)

- ▶ V uvažovaném modelu vztahujícím se k zákonnému pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úraze nebo nemoci z povolání je lepší volba $x_0 = 15$ neboť děti nemohou být zaměstnávány a tudíž utrpět pracovní úraz.
- ▶ Při obecném modelu invalidity budeme volit kořen $x_0 = 0$ úmrtnostní tabulky . Model by pak byl vhodný např. pro odhad rezervy na rentu v odpovědnostním pojištění z provozu motorových vozidel, kdy může utrpět úraz s trvalými následky osoba mladší patnácti let.

Kapitalizace rent (2e)

- Pro uvedené pravděpodobnosti platí následující vztahy:

$$p_x^Z + q_x^Z + i_x^Z + in_x^Z + ic_x^Z = 1$$

►

$$p_x^I + q_x^I + r_x^I + in_x^I + ic_x^I = 1$$

$$p_x^{CI} + q_x^{CI} + r_x^{CI} + in_x^{CI} + i_x^{CI} = 1$$

$$p_x^{NI} + q_x^{NI} + r_x^{NI} + i_x^{NI} + ic_x^{CI} = 1$$

$$l_{x+1}^Z = l_x^Z (1 - q_x^Z - i_x^Z - in_x^Z - ic_x^Z) + l_x^I r_x^I + l_x^{CI} r_x^{CI} + l_x^{NI} r_x^{NI}$$

- Odůvodnění pro platnost vztahu je následující: počet zdravých lidí ve věku $x+1$ může vzniknout jedině z jedinců zdravých ve věku x , kteří nezemřeli nebo nepřešli do stavu neinvalidních, částečně invalidních nebo invalidních, anebo z těch neinvalidních, částečně invalidních nebo plně invalidních jedinců, kteří se reaktivovali.

Kapitalizace rent (2)

- ▶ Model lze jednoduše převést na obecnou problematiku výpočtu rezervy na invalidní důchody. Pouze změníme interpretaci jednotlivých dekrementních řádů. Plně invalidní a částečně invalidní občané se přiřadí do odpovídajících skupin nezávisle na příčině invalidity. Skupina neinvalidních občanů by pak byla prázdná.

- ▶ Rezerva na rentu může mít tvar:

$$RR_x^{(m)} = \sum_{t=0}^{\omega^S - x} m \cdot {}_t p_x^S \cdot v_R^t \left[V \cdot (1 + i_V)^t - D \cdot (1 + i_D)^t - M \cdot (1 + i_M)^t \right]^+$$

- ▶ Detaily viz DP MFF UK D.Čermák (2005).
- ▶ V praxi je bohužel naprostý nedostatek dat pro takovýto model.

Kapitalizace rent (3)

- ▶ Pro kapitalizaci by mohly být vybrány renty splňující následující kritéria:
 - ▶ jedná se o vyplácenou rentu;
 - ▶ druhem nároku je ztráta na výděлку (ZVD);
 - ▶ od data vzniku nároku na rentu uplynuly více než 3 roky (z důvodu ustálení zdravotního stavu);
 - ▶ poškozený pobírá plný invalidní důchod (v případě částečného invalidního důchodu můžeme předpokládat větší pravděpodobnost reaktivace).
 - ▶ věk poškozeného je maximálně 60 let.
- ▶ Výpočet výše kapitalizované částky se liší od výpočtu rezervy „RBNS“ v následujících parametrech:
 - ▶ diskontuje se bezrizikovou úrokovou mírou;
 - ▶ použity jsou aktuální úmrtnostní tabulky publikované Českým statistickým úřadem.

Kapitalizace rent (4)

- Možné alternativy jsou věcí další diskuse.

Druh invalidního důchodu	Doba od vzniku nároku							
	> 3 roky				> 2 roky			
	Počet	Výše "RBNS"	Výše kapitalizace	Úspora	Počet	Výše "RBNS"	Výše kapitalizace	Úspora
Plný	3 594	21 265,49	15 637,78	5 627,71	3 780	22 527,87	16 513,66	6 014,21
Částečný	4 996	25 963,51	19 194,55	6 768,96	5 281	27 506,21	20 274,12	7 232,09

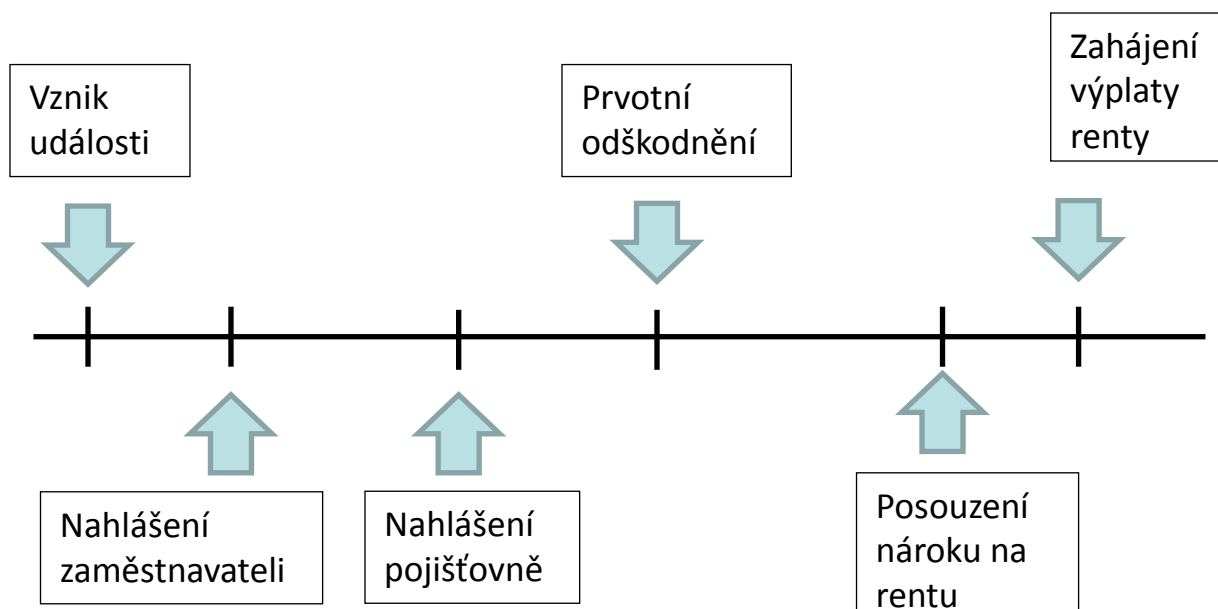
Agenda

- ▶ 1) Historický vývoj
- ▶ 2) Vývoj v Evropě
- ▶ 3) Deficit
- ▶ **4) Dostupnost dat**
- ▶ 5) Náměty pro budoucnost - "politická matematika"

Dostupnost dat

- ▶ neshromažďují se pravidelně
- ▶ nejsou automaticky dostupné

Proces likvidace PU

Chain-Ladder

- ▶ Nejrozšířenější metoda – varianta Chain-ladder a Mackova modelu.
- ▶ $P_{i,j}$ – úhrn škod vzniklých v roce i a vyplacených v roce $i+j$

▶ Předpoklady

- ▶ Střední hodnota v následujícím období závisí proporčně pouze na poslední zkušenosti:

$$E(P_{i,j+1}|P_{i,1}...P_{i,j}) = c_j * P_{i,j}$$

- ▶ Nezávislost řádků trojúhelníka

- ▶ Rozptyl závisí na j , nikoliv na i

$$\text{Var}(P_{i,j+1}|P_{i,1}...P_{i,j}) = z_j^2 * P_{i,j}$$

Nevhodnost použití Ch-L (RVH)

kumul. roků	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1993	170	329	365	384	723	766	803	848	3 201	3 223	3 223	3 225
1994	174	407	454	871	921	935	998	2 982	3 000	3 005	3 033	
1995	116	270	774	819	841	878	3 008	3 052	3 057	3 077		
1996	156	778	920	921	955	3 441	3 449	3 455	3 470			
1997	468	979	1 035	1 069	3 303	3 340	3 354	3 357				
1998	422	815	924	2 951	2 968	2 979	2 982					
1999	612	951	3 804	3 864	3 880	3 893						
2000	471	2 690	3 096	3 168	3 210							
2001	1 007	2 275	2 652	2 704								
2002	554	1 924	2 455									
2003	524	1 604										
2004	283											

Výpočtové koeficienty	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1993	1,9346	1,111	1,0498		1,0586	1,0485	1,0561		1,0067	1	1,0008	
1994	2,3396	1,1148		1,0581	1,0147	1,0679		1,0057	1,0017	1,0095		
1995	2,3179		1,0584	1,0264	1,044		1,0146	1,0017	1,0065			
1996		1,1815	1,0009	1,037		1,0023	1,0017	1,0044				
1997	2,0903	1,0579	1,0327		1,0112	1,0043	1,0008					
1998	1,9293	1,134		1,0055	1,004	1,0008						
1999	1,5529		1,0157	1,0041	1,0035							
2000		1,1507	1,0232	1,0134								
2001	2,2581	1,1658	1,0195									
2002	3,4711	1,2756										
2003	3,0612											

Koeficienty	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	2,3595	1,167	1,0223	1,0143	1,0123	1,011	1,0092	1,004	1,005	1,0046	1,0008	1

Agenda

- ▶ 1) Historický vývoj
- ▶ 2) Vývoj v Evropě
- ▶ 3) Deficit
- ▶ 4) Dostupnost dat
- ▶ **5) Náměty pro budoucnost - "politická matematika"**

Metodika stanovení „RBNS“

- ▶ V průběžně financovaném systému zjevně RBNS nikomu nechybí.
- ▶ Metodicky lze uvažovat o aplikaci přístupu ČKP v MTPL.
 - ▶ Viz Generační úmrtnostní tabulky pro důchodové pojištění a penzijní připojištění v České republice, Pojistné rozpravy 1998/3, str. 31 - 57
 - ▶ Rok poslední UT - 2011 (aktualizace v roce 2013)
 - ▶ Směrnice ČKP D009 2001_031_6 (aktualizovaná příloha účinná od 1.6. 2012)

Výpočetní pomůcka

Ztráta na výděлку & potencionální budoucí ztráta na důchodu & (přidružená) výpomoc v domácnosti

aktualizace pomůcky:

30.4.2013

ČKP

Česká kancelář pojistitelů
Czech Insurers Bureau

číslo pojistné události:	
jméno poškozeného:	
adresa poškozeného:	

dnes je

datum, ke kterému má být rezerva aktualizována

31.12.2013

2.5.2015

Výše rezervy RBNS vypočtená podle této pomůcky se vztahuje pouze k výplatě renty v období od vyplnění data aktualizace; pokud je pojišťovna s výplatou renty v prodlení (např. je v prodlení s valorizací renty a zvýšení renty bude doplácet až po této aktualizaci rezervy), musí likvidátor vypočtenou rezervu zvýšit o plánované výplaty za období do data aktualizace.

datum vzniku nároku na rentu

18.2.2013

může být i po datu aktualizace (potencionální renty)

datum narození poškozeného

25.12.1976

pohlaví poškozeného (M / Z)

Z

očekávané datum konce výplaty ztráty na výděлку

25.12.2041 0:00

při výplatě do 67 let by to bylo: 31.12.2043

procento zavinění poškozeného

0%

aktuální roční rozhodný výdělek

225 324

aktuální roční invalidní důchod

0

aktuální roční výdělek

0

Pro potencionální renty se vyplní odhady v aktuálních cenách, jako kdyby k datu aktualizace již nárok na rentu existoval.

roční výše renty pro ztrátu na výděлку

225 324

Ve vypočtené výši renty je započteno případné spoluzavinění.

Porovnání vlivu ÚT

	k 31.12.2004
RBNS + IBNR na prvotní odškodnění	1 889 872 152
RBNS na renty	31 274 639 071
IBNR na renty	1 837 449 510
Celkem	35 001 960 734

Pravděpodobnosti úmrtí	Diskont	IBNR k 31.12.2004
Dle metodiky ČKP	2,50%	2 097 005 878
Zvýšené	2,50%	1 719 811 603
Dle metodiky ČKP	2,00%	2 253 146 232
Zvýšené	2,00%	1 837 449 510

	Rezerva RBNS k 31.12.2004				Počet
Pravděpodobnosti úmrtí	Dle metodiky ČKP	Zvýšené	Dle metodiky ČKP	Zvýšené	
Diskont	2,50%	2,50%	2,00%	2,00%	
sirotčí důchody	77 277 083	77 277 083	80 342 093	80 342 093	141
ztráta na výdělků (výpočet z 3 parametrů - V,D,M)	35 834 477 127	28 738 216 929	38 097 273 372	30 407 250 662	8 687
vdovské důchody	637 757 719	637 757 719	682 456 553	682 456 553	271
ztráta na výdělků (výpočet z 1 parametru R)	119 249 513	99 559 479	125 939 991	104 589 764	62
Celkem	36 668 761 443	29 552 811 209	38 986 012 009	31 274 639 071	9 161

Porovnání vlivu ÚT(2)

Rezerva tzv. "125"

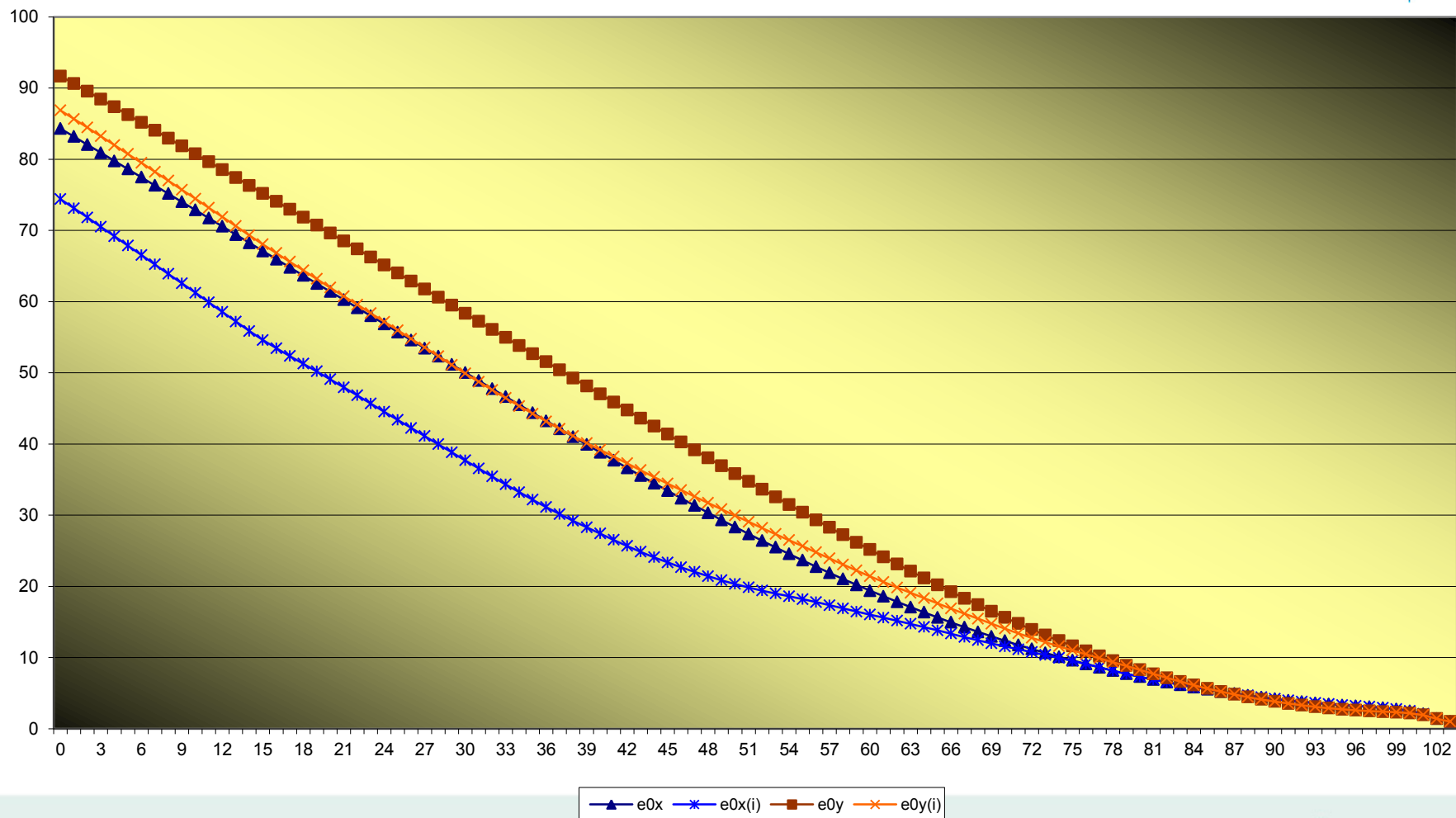
Porovnání výpočtu dle ČKP pomůcky k 30.4.2012 s výpočty dle ČKP pomůcky k 30.4.2013 se třemi variantami úmrtnostních tabulek.

Výpočet byl proveden na rentách registrovaných k 31. 12. 2012.

	dle ČKP pomůcky k 30.4.2012	dle ČKP pomůcky k 30.4.2013		
varianta úmrtnostních tabulek	generační používané	1. generační používané	2. invalidní	3. ČSÚ
IBNR + RBNS na prvotní odškodnění (nediskontované)	3 677 423 529	3 677 423 529	3 677 423 529	3 677 423 529
IBNR (zahrnut diskont 2 %)	11 276 721 741	11 186 280 559	8 314 629 861	11 016 220 507
RBNS (zahrnut diskont 2 %)	39 354 201 897	38 872 424 004	29 000 173 238	38 319 839 842
Celkem KOOPERATIVA	54 308 347 167	53 736 128 092	40 992 226 628	53 013 483 877
IBNR + RBNS na prvotní odškodnění	250 000 000	250 000 000	250 000 000	250 000 000
IBNR na renty	4 830 000 000	4 791 262 598	3 561 288 746	4 718 423 162
RBNS na renty	1 700 000 000	1 679 188 438	1 252 732 672	1 655 318 228
Celkem ČESKÁ POJIŠŤOVNA	6 780 000 000	6 720 451 036	5 064 021 418	6 623 741 389
Celkem KOOPERATIVA + ČESKÁ POJIŠŤOVNA	61 088 347 167	60 456 579 128	46 056 248 046	59 637 225 267

Porovnání doby dožití

Porovnání střední doby dožití se populace a invalidů (i)

Doporučení pro variantu privatizace

- ▶ Zachovat oceňování škod podle zákoníku práce. Možnost používat minulou zkušenost.
- ▶ Zavedení možnosti kapitalizace rent / nároků. Důležitá je oboustranná dobrovolnost, jak na straně poškozeného, tak na straně pojišťovny, aby nedocházelo k selekci a morálnímu hazardu.
- ▶ Zmražení pojistného na minimálně 5 let, vzhledem ke zmíněné rizikovosti. Nicméně bude třeba okamžitě navýšit sazby k pokrytí nákladů na rehabilitace. Jedná se o nový nárok.
- ▶ Nutnost aby pojišťovny k provozování tohoto pojištění musely získat speciální licenci, a to z těchto důvodů:
 - ▶ Vysoká rizikovost nového pojištění.
 - ▶ Není zatím přesně vyjasněno, zda budou „členové kanceláře“ přebírat závazky při případném krachu jiného člena. Pokud ano, je třeba mít velmi přesně a vymahatelně vymezeno, kdo je a kdo není členem - licencování.
 - ▶ Je třeba zvláště hlídat riziko případného dumpingu. Vzhledem k dlouhodobosti pojistného plnění může trvat i více než 5 let, než se projeví nedostatečnost pojistného. Opět lze zmínit souvislost s přebíráním závazků za případný krach. Dalším rizikem v takové situaci je neúměrné omezování pojistného plnění.

Závěrečné shrnutí

- ▶ Nejpalčivější problémy současnosti:
 - ▶ Řešení deficitu.
 - ▶ Rozhodnutí o formě provozování.

▶ Otázky ???

Děkuji za pozornost

Pro život jaký je